

ВІДГУК

опонента, доктора медичних наук, професора, завідувачки кафедри кардіології, лабораторної та функціональної діагностики Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Целуйко Віри Йосипівни на дисертаційну роботу Мельник Анни Юріївни на тему «Термінальна серцева недостатність: особливості лікування та формування листа очікування трансплантації серця» подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю І2 «Медицина».

Науковий керівник: доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри кардіохірургії, рентгеноендоваскулярних та екстракорпоральних технологій Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика Ященко Наталія Олексіївна

Актуальність теми

Термінальна серцева недостатність (ТСН) є однією з найсерйозніших форм хронічної серцево-судинної патології, яка характеризується незворотним порушенням функції серця, що призводить до критичного зниження серцевого викиду та формування поліорганної дисфункції. За даними сучасних епідеміологічних досліджень, поширеність серцевої недостатності в загальній популяції сягає 1–2%, при цьому значна частина хворих у кінцевому періоді перебігає у термінальну стадію захворювання. Незважаючи на досягнення в медичній терапії, включаючи застосування сучасних фармакологічних засобів, пристроїв підтримки гемодинаміки та оптимізацію способу життя пацієнтів, смертність у цій групі залишається надзвичайно високою, що визначає високу соціальну та медичну значущість проблеми.

Термінальна серцева недостатність характеризується низкою клінічних проявів, включаючи виражену тахікардію, набряки, асцит, гіпоксію та

прогресуючу органну дисфункцію, що суттєво погіршує якість життя пацієнтів. У зв'язку з цим питання своєчасної діагностики, адекватної терапії та правильного формування листа очікування на трансплантацію серця набувають ключового значення.

На сучасному етапі розвитку кардіології та трансплантології пересадка серця залишається єдиним радикальним методом лікування ТСН, що дозволяє відновити нормальні гемодинамічні параметри, покращити виживаність та якість життя хворих.

Однією з основних проблем при проведенні трансплантації є обмежена доступність донорських органів та складність формування пріоритетного листа очікування, який має забезпечити максимальну ефективність розподілу ресурсів з урахуванням клінічного стану пацієнтів, ризику смерті під час очікування та прогнозованого результату після операції. Це обумовлює необхідність розробки науково обґрунтованих критеріїв відбору пацієнтів, визначення оптимальних алгоритмів консервативного та механічного підтримуючого лікування до моменту трансплантації, а також оцінки ефективності різних стратегій ведення хворих у термінальній стадії серцевої недостатності. Сучасні дослідження підтверджують, що мультидисциплінарний підхід, який включає кардіологів, кардіохірургів, спеціалістів з трансплантації, перфузіологів та медичних координаторів, суттєво підвищує ефективність ведення пацієнтів з ТСН. Особливу увагу приділяють використанню механічних пристроїв підтримки серцевої діяльності як «мосту» до трансплантації, що дозволяє стабілізувати гемодинаміку, зменшити вираженість симптомів серцевої недостатності та підвищити виживаність пацієнтів у період очікування донорського серця.

Науково-практична значущість теми також визначається зростанням числа пацієнтів із ТСН в умовах старіння населення та підвищенням частоти хронічних серцево-судинних захворювань. Відсутність єдиних стандартів формування листа очікування на трансплантацію серця в окремих країнах, недостатня узгодженість критеріїв відбору пацієнтів та обмеженість ресурсів роблять цю проблему надзвичайно актуальною для сучасної медицини.

Наукова новизна одержаних результатів

Дисертантом уперше проведено комплексний аналіз сучасних підходів до формування листа очікування на трансплантацію серця у пацієнтів із термінальною серцевою недостатністю, із врахуванням національних особливостей та світового досвіду клінічної практики. Автором виявлено клініко-інструментальні характеристики пацієнтів у термінальній стадії серцевої недостатності, які відрізняються залежно від їх включення або невключення до листа очікування трансплантації серця. Дослідником ідентифіковано ключові фактори ризику розвитку ускладнень та летальних наслідків серед пацієнтів, що перебувають у листі очікування, та доведено, що включення до листа очікування суттєво впливає на перебіг захворювання, частоту ускладнень і показники виживаності пацієнтів із хронічною серцевою недостатністю.

Практичне значення одержаних результатів

На основі проведеного дослідження розроблено науково обґрунтовані методики формування листа очікування на трансплантацію серця, які можуть бути інтегровані в клінічну практику трансплантаційних центрів України для підвищення ефективності відбору пацієнтів. Запропоновані клініко-інструментальні критерії забезпечують своєчасне та обґрунтоване прийняття рішень щодо включення пацієнтів до листа очікування або застосування альтернативних стратегій лікування.

Впевнена, що результати дослідження будуть використані в навчальному процесі закладів післядипломної освіти лікарів та впроваджені в роботу кардіохірургічних відділень лікарень та спеціалізованих кардіохірургічних центрів, що буде сприяти покращення результатів лікування тяжких хворих з СН.

Оцінка науково-методичного рівня проведеного дослідження та повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих працях.

Дисертаційна робота демонструє високий рівень науково-методичного опрацювання та практичної цінності. Обґрунтований вибір дослідницького дизайну чітко відповідає сформульованим завданням, а гіпотеза дослідження підтверджена логічною аргументацією та переконливими доказами.

Основні результати дисертаційної роботи викладені у 3 публікаціях, зокрема 1 стаття в науковому фаховому журналі, відповідно до «Переліку наукових фахових видань України» та 2 статті, що індексуються Scopus.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Проведене дослідження повністю відповідає вимогам наукової обґрунтованості, методологічної послідовності та публікаційної відкритості.

Дослідження виконане на сучасному методологічному рівні із застосуванням сертифікованого обладнання, придатного для використання в медичній практиці. Автор здійснив коректну статистичну обробку цифрових даних, що дозволило сформулювати науково обґрунтовані й достовірні положення, висновки та практичні рекомендації.

Робота оформлена відповідно до чинних вимог ВАК України. Застосовані методи дослідження є сучасними, інформативними та адекватними поставленим завданням. Мета дисертації повністю відповідає її змісту. Основні наукові положення, висновки й практичні рекомендації мають належне обґрунтування, базуються на фактичних даних та є логічним підсумком отриманих результатів

Оцінка структури, змісту та форми дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Мельник А.Ю. вирізняється чіткою, логічно вибудованою структурою та побудована за класичною схемою, що охоплює всі необхідні складові: вступ, аналітичний огляд літератури, опис матеріалів і методів

дослідження, представлення основних результатів у 3 розділах, їх обговорення, формулювання висновків та практичних рекомендацій.

У вступі переконливо обґрунтовано актуальність обраного наукового напрямку, чітко визначено мету й завдання дослідження, сформульовано об'єкт і предмет вивчення, а також підкреслено наукову новизну отриманих результатів. Виклад матеріалу вирізняється логічністю, послідовністю й лаконічністю, що сприяє цілісному сприйняттю дослідницького задуму та його реалізації.

Літературний огляд у дисертації є ґрунтовним і різноплановим: у ньому використано широкий спектр вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, що забезпечило повноту та об'єктивність аналізу. Автор продемонструвала високу здатність до критичного осмислення сучасних наукових підходів до відбору пацієнтів на листок очікування трансплантації серця, виокремила дискусійні положення та суперечливі точки зору, чим підкреслила глибину опрацювання теми й обґрунтованість вибору дослідницької стратегії. Такий підхід засвідчує належне розуміння сучасного наукового контексту та міждисциплінарних аспектів проблеми.

У методологічному розділі докладно представлено специфіку проведення дослідження, описано застосовані методи збору матеріалу та статистичної обробки даних. Наведено аргументований опис груп спостереження та детально охарактеризовано використані інструменти оцінки, що підтверджує адекватність і валідність методичного підходу.

Три розділи власних результатів викладено послідовно й системно, із чітким дотриманням логіки дослідження. Отримані дані представлені у вигляді інформативних таблиць, що забезпечують структуроване й зручне для сприйняття подання матеріалу. Додатково використані наочні графічні матеріали (схеми, діаграми, рисунки), які підсилюють візуалізацію результатів, дозволяють простежити динаміку досліджуваних показників та виявити взаємозв'язки між ними. Застосування сучасних методів статистичної обробки дало змогу не лише підтвердити достовірність отриманих результатів, а й провести глибокий аналіз їхньої варіабельності, статистичної значущості та кореляційних залежностей. Це,

своєю чергою, забезпечило високу доказову цінність матеріалів та дало підстави для формулювання обґрунтованих висновків. Автор продемонструвала здатність не лише до кількісної обробки даних, а й до їх якісної інтерпретації, виокремлення ключових закономірностей і тенденцій. Такий підхід свідчить про глибоке розуміння досліджуваної проблеми й підкреслює наукову новизну отриманих результатів.

У розділі обговорення результатів автор демонструє високий рівень наукового мислення та критичного підходу до отриманих даних. Вона не обмежується простою інтерпретацією власних результатів, а проводить глибокий аналіз виявлених закономірностей, розглядаючи їх у контексті сучасних наукових уявлень і попередніх досліджень. Особлива увага приділена визначенню можливих обмежень застосованої методології, що свідчить про об'єктивність і здатність критично оцінювати сильні та слабкі сторони проведеної роботи. Крім того, автор окреслює перспективи подальшого застосування обраних методів, що відкриває можливості для розвитку даного напрямку досліджень і практичної імплементації результатів. Такий підхід забезпечує цілісність і завершеність наукової праці, підкреслюючи її не лише теоретичну, а й практичну значущість.

Висновки чітко й логічно систематизують основні результати дослідження, що забезпечує їхню послідовність і зрозумілість для наукової спільноти. Вони безпосередньо відповідають поставленим завданням і відображають повноту їх вирішення. Особливістю висновків є акцент як на теоретичному, так і на практичному значенні отриманих даних: з одного боку, вони розширюють наукові уявлення про досліджуване явище, а з іншого – відкривають можливості для їх застосування у клінічній та освітній практиці. Такий підхід підкреслює завершеність і прикладну цінність виконаної роботи, надаючи їй комплексного характеру.

Практичні рекомендації логічно випливають із отриманих результатів дослідження, обґрунтовані аналітичними даними та можуть бути безпосередньо застосовані у клінічній практиці для покращення діагностичних та терапевтичних

підходів, оптимізації ведення пацієнтів та підвищення ефективності медичної допомоги.

Список використаних джерел оформлений належним чином. Більшість використаних наукових джерел опубліковані англійською мовою. Наведений об'єм використаних джерел свідчить про всебічний аналіз та детальний відбір даних літератури для обґрунтування доцільності та актуальності проведеного дослідження.

Робота має належний обсяг, відзначається внутрішньою цілісністю та повністю відповідає вимогам, встановленим для дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії у галузі медицини.

Недоліки дисертації щодо її змісту і оформлення

У дисертаційній роботі відзначається незначна кількість орфографічних та пунктуаційних помилок, місцями зустрічаються повтори формулювань і стилістичні надмірності, а також поряд із діючими речовинами лікарських засобів зазначаються торгові найменування препаратів. Окремі рисунки та таблиці можуть потребувати незначного коригування оформлення, а деякі методичні процедури описані недостатньо детально. Разом із тим ці недоліки не впливають на логіку викладу матеріалу, достовірність отриманих результатів та наукову чи практичну цінність дисертаційного дослідження, і їхнє усунення лише сприятиме підвищенню якості остаточного оформлення роботи.

Під час рецензування роботи виникли деякі дискусійні запитання, а саме:

1. Як тривалість перебування на листку очікування впливає на летальність пацієнтів?
2. Яка роль імплантації кардіовертер-дефібрилятора у профілактиці летальності та ускладнень?
3. Як отримані результати дослідження можна використати для оптимізації стратегії ведення пацієнтів і підвищення ефективності листа очікування трансплантації серця?

Висновок

Дисертаційна робота Мельник Анни Юріївни на тему «Термінальна серцева недостатність: особливості лікування та формування листа очікування трансплантації серця» подана на здобуття ступеня доктора філософії, є самостійним завершеним науковим дослідженням з чітко вираженою новизною та теоретичною практичною цінністю. Дисертант досяг заявленої мети, успішно виконав усі завдання, обґрунтував висновки та надав практичні рекомендації щодо включення пацієнтів з кінцевими-стадіями серцевої недостатності на листок очікування трансплантації серця. Основні результати відображені в ряді публікацій, які підтверджують вагомість виконаної роботи.

Робота повністю відповідає критеріям актуальності, методологічної якості, наукової новизни та практичної значущості відповідно до пункту б Порядку присудження ступеня доктора філософії (Постанова КМУ № 44 від 12.01.2022) і вимог оформлення дисертацій (Наказ МОН № 40 від 12.01.2017 в редакції 12.07.2019). Здобувач продемонстрував належний рівень наукової кваліфікації й може бути рекомендований до присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю І2 «Медицина».

Опонент:

доктор медичних наук,
професор, завідувачка кафедри кардіології,
лабораторної та функціональної діагностики
Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

Віра ЦЕЛУЙКО